ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ

လူထုဗဟိုပြုစီမံကိန်း

သင်တန်းနည်းပြများအတွက်
ကျား-မရေးရာ ဖော်ဆောင်ရေး ဆန်းစစ်ချက်

၂၀၁၉-ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ

သင်တန်းနည်းပြများအတွက်
ကျား-မရေးရာ ဖော်ဆောင်ရေး ဆန်းစစ်ချက်

Gender Checklist for Community Facilitators and Technical Facilitators

Rationale of the checklist:

It is observed that most CFs, TFs and volunteers are not aware of gender requirements when implementing NCDD project. Some requirements of are still debating between CFs/TFs and communities particularly the requirement of equal pay for equal work and the active and meaningful participation of women in the project. That is because this checklist is designed in order to enhance the skill on gender integration of CFs/TFs' and staff who involve in this project, to reduce gender gap in the project and to integrate gender in their daily activities and reporting system.

Gender Equality in NCDDP:

Gender is socially and culturally constructed such as women and men are taught in their life how to be behaved and acted because of their anatomy by their families and societies. Because of this biological difference, privileges and disadvantages varies among men and women even sometimes among in their homogenous group. Contextually and practically, the practices of promoting gender equality are also differed among development actors according places, races and political situation. What NCDDP belief is that by practicing the following gender requirements in this current infrastructure project, which is supported by WB, will be able to enhance gender equality in Myanmar.

- 50-50 requirement for village project support committee
- At least one member and/or more of each project sub-committee members are women
- One woman should be head of every VPSC and VTPSC
- At least one sub-project per village tract is identified by women every year
- The practice of equal pay for equal work
- Integrating gender aspects in project cycle

လူထုစည်းရုံးရေးမှူးများနှင့် လက်ထောက်နည်းပညာမှူးများအတွက် ကျား-မရေးရာ ဖော်ဆောင်ရေး ဆန်းစစ်ချက်များ

ကျား-မရေးရာ ဆန်းစစ်လွှာဖြစ်ပေါ်လာရခြင်း

ကျားမရေးရာညွှန်းကိန်းများကို လူထုဗဟိုပြုစီမံကိန်း ထည့်သွင်း အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် စီမံကိန်းတွင် ပါဝင်နေသော ဝန်ထမ်းများ အထူးသဖြင့် လူထုနှင့် ထိတွေ့နေရသော ဝန်ထမ်းများသည် ထိုကျားမရေးရာညွှန်းကိန်းများ အပေါ် နားလည်နိုင်မှု အနည်းငယ် လိုအပ်နေသေးကြောင်း လေ့လာ သုံးသပ်မိပါသည်။ ထို့ပြင် အချို့သော ကျားမရေးရာ လိုအပ်ချက်များသည် အထူးသဖြင့် တူညီသောအလုပ်အတွက် တူညီသောလုပ်အားခ၊ ရပိုင်ခွင့်နှင့် စီမံကိန်းများတွင် အမျိုးသမီးများ တက်တက်ကြွကြွပါဝင်ခွင့်ဆိုသည့်အချက်များတွင် ဒေသခံများအနေဖြင့် အပြည့်အဝ လက်ခံကျင့်သုံးရန် ခက်ခဲနေသေးသည်။ သို့အတွက်ကြောင့် စီမံကိန်းကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နေကြသော ဝန်ထမ်းများ၊ ကွင်းဆင်းညှိနှိုင်းရေးမှူးများ ပိုပြီး လက်တွေ့ကျသော ကျားမရေးရာလုပ်ငန်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်၊ စီမံချက်အတွင်း ကျားမရေးရာမှုများ မညီမျှမှုများကို လျှော့ချနိုင်ရန်နှင့် မိမိတို့ လုပ်ဆောင်နေသော နေ့စဉ် လုပ်ငန်းဆောင်တာများနှင့် အစီရင်ခံစာ ပြုစုခြင်းများတွင် ကျားမရေးရာကို ထင်ဟပ်စေရန် ရည်ရွယ်ပြီး ဤကျားမရေးရာ အကောင်အထည်ဖော်ရေး ဆန်းစစ်လွှာကို ပြုလုပ်ရခြင်းဖြစ်သည်။

လူထုဗဟိုပြုစီမံကိန်း၏ လက်ခံကျင့်သုံးနေသော ကျား-မရေးရာ တန်းတူညီမျှရေး

ကျားမရေးရာသည် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုရေးရာအရ တည်ဆောက်ထားသောအရာဖြစ်သည့်အလျောက် အမျိုးသား အမျိုးသမီးတို့သည် မိမိတို့၏ဘဝတွင် မိမိတို့၏ ဇီဝဗေဒတည်ဆောက်ပုံအရ မည်သို့ပြုမူနေထိုင်ရမည်၊ မည်သို့ လုပ်ဆောင်ရမည်ကို မိမိတို့၏မိသားစုမှသော်လည်းကောင်း မိမိတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်မှ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ သင်ကြားခြင်းခံခဲ့ကြရသည်။ ထိုဇီဝဗေဒခြားနားချက်များကြောင့်လည်း အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့အကြား တစ်ခါတစ်ရံ အမျိုးသမီး (သို့) အမျိုးသားအချင်းချင်းကြားရှိ အရေးပေးခံရမှုများနှင့် နစ်နာဆုံးရှုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ နေရာဒေသအလိုက်နှင့် အခြေအနေကွဲပြားမှုတို့ပေါ် မူတည်၍ ကျားမရေးရာတန်းတူညီမျှရေးနှင့်ပတ်သက်သောဖော်ဆောင်မှုများနှင့် လက်တွေ့ကျင့်ဆောင်မှုများ ကွဲပြားကြပါသည်။ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအရ လက်တွေ့ကျင့်ဆောင်မှုများ ကွဲပြားခြားနားသည်ဆိုသော်လည်း ကမ္ဘာ့ဘဏ်မှ ပံ့ပိုးထားသော ဤလူထုဗဟိုပြုစီမံကိန်း ယုံကြည်ထားသည်မှာ မိမိတို့ စီမံကိန်း ဦးတည်ရာဒေသနှင့် လူထုများအကြား အောက်ပါ ကျား-မရေးရာလိုအပ်ချက်များကို ဖော်ဆောင်ခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျားမရေးရာ တန်းတူညီမျှမှုရှိရေးကို တိုးမြှင့် လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

- ကျေးရွာရှိ စီမံကိန်းအထောက်အကူပြု ကော်မတီများတွင် အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသား (၅၀-၅၀) အချိုးညီမျှပါဝင်ရန်
- ဆပ်ကော်မတီဝင်များတွင်လည်း အနည်းဆုံး အမျိုးသမီးတစ်ဦး (သို့) တစ်ဦးထက် ပို၍ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းရန်
- ကျေးရွာစီ/ထောက်ကော်မတီများနှင့် အုပ်စုစီ/ထောက်ကော်မတီများတွင် အမျိုးသမီးဥက္ကဋ္ဌတစ်ယောက်ပါဝင်ခန့်ထားရန်
- အမျိုးသမီးအုပ်စုများမှ ရွေးချယ်ပြီး အကြံပြုထားသော လုပ်ငန်းစီမံချက်အနည်းဆုံးတစ်ခုကို နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ကျေးရွာအုပ်စုများတွင် အကောင်အထည်ဖော်ရန်
- တူညီသောအလုပ်အတွက် တူညီသော လုပ်ခ ခံစားခွင့်ရရှိရန်
- စီမံကိန်းစက်ဝန်း၏ အဆင့်တိုင်းတွင် ကျားမရေးရာအမြင်များကို ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်ရန်

Instruction to use this checklist:

This checklist is designed to strengthen gender aspects in all works that we do. It is explained that what things need to be prepared before we do and what questions we need to raise in our field work and why this question/ fact that we need to bring/ report back. etc. However, we don't need to follow all steps at a time; we can pick only the relevant step or area up when we go to the field and use as appropriate.

Prior to Village's Orientation Meeting

☐ Community Facilitators and Technical Facilitators are required to receive gender training. They need to discuss and understand gender issues of their areas.

☐ Before villages meeting, ensure meeting with the Township Leaders, Township DRD, and meeting with different stakeholders in the township to assess villages information and meet with existing groups (such as religious group, men's group, women's group. etc.) to assess their usage of resources, traditional practices, religions, livelihood, poverty, and population.

☐ Develop a simple outreach plan and prepare an overview gender aspect in the project cycles with township gender focal.

Step (1) 1st Village Meeting : Project Orientation

☐ Organize a village orientation meeting with villagers using the outreach plan

☐ CFs/TFs needs to ensure that:
- Villagers are invited in advance
- appropriate meeting time for both male and female villagers
- use appropriate language (s)
- encourage women to participate and speak out during the meeting

☐ Provide an overview of gender aspects in the project cycles by using prepared communication tools such as gender poster and pamphlets.

☐ Check whether all different kinds of women have involved in the orientation meeting. If not, try to reach and visit some of the sample group who were not participated in the meeting and get their opinion.

x x x x x

ကျား-မရေးရာ ဖော်ဆောင်ရေးဆန်းစစ်ချက်ကို အသုံးပြုနည်း

ဤကျားမရေးရာ ဖော်ဆောင်ရေး ဆန်းစစ်ချက်သည် ကျွန်ုပ်တို့လုပ်ဆောင်နေသော လုပ်ငန်းမှန်သမျှတွင် ကျား-မ ရေးရာအမြင်များကို ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ ရပ်ကွက်ကျေးရွာသို့ ကွင်းဆင်းမှုများ မပြုလုပ်မီ မည်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်များ မစတင်မီ မည်သည့်အရာများကို ပြင်ဆင်သင့်သည်၊ မည်သည့်မေးခွန်းများ ပြင်ဆင်ထား သင့်သည်၊ မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ထိုမေးခွန်းများ မေးသင့်ပြီး မည်သည့်အချက်အလက်များကို ဘာကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းသင့်သည်ကို ရှင်းပြထားပါသည်။ သို့သော် အချက်များအားလုံးကို တစ်ချိန်တည်းတွင် လုပ်ဆောင်ရန် ရည်ရွယ်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ပါ။ မိမိ/ ကျွန်ုပ်တို့နှင့် သင့်တော်သော လုပ်ငန်းအချိန်၊ အဆင့်နှင့် ကိုက်ညီသော အချက်များကိုသာ လိုအပ်သလို ပြင်ဆင်အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

လုပ်ငန်းမိတ်ဆက်အစည်းအဝေး မစတင်မီအချိန်

☐ လူထုစည်းရုံးရေးမှူးများနှင့် လက်ထောက်နည်းပညာမှူးများသည် ကျား-မရေးရာသင်တန်းရရှိရန်လိုအပ်ပြီး ၎င်းတို့ ဒေသရှိ ကျား-မရေးရာ ပြဿနာများကို ဆွေးနွေး နားလည် သဘောပေါက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

☐ စီမံကိန်းလုပ်ဆောင်မည့် မြို့နယ်ရှိ ကျေးလက်ဦးစီးဌာနမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ခေါင်းဆောင်များနှင့် ဦးစွာ တွေ့ဆုံကာ မြို့နယ်ရှိ ဘာသာရေးအုပ်စု၊ လူမှုရေးအုပ်စု၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့ အစရှိသော အဓိကခေါင်းဆောင်/အုပ်စုများနှင့်တွေ့ဆုံ ပြီး မြို့နယ်ရှိ ဒေသခံများ၏ အရင်းအမြစ်များအပေါ် ကို သုံးစွဲမှုအခြေအနေ၊ ၎င်းတို့၏ ရိုးရာဓလေ့များ၊ ဘာသာတရား၊ လုပ်ငန်းများ/ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းများ၊ ဆင်းရဲမှု၊ လူဦးရေ စသည့်အကြောင်းကို ကြိုတင်လေ့လာထားရန်။

☐ စီမံကိန်းစဉ်အဆင့်တိုင်းတွင် ထည့်သွင်း ပြောဆိုနိုင်ရန် ကျားမရေးရာ အချက်အလက်အချုပ်နှင့် ရိုးရှင်းသော ရှေ့ လုပ်ငန်းစဉ်များကို မြို့နယ် ကျား-မရေးရာတာဝန်ခံနှင့် ရေးဆွဲပြင်ဆင်ရန်။

x x x x x

အဆင့် (၁) လုပ်ငန်းမိတ်ဆက် အစည်းအဝေး

☐ မိမိတို့ ကြိုတင် ရေးဆွဲထားသော လုပ်ငန်းအစီအစဉ်အတိုင်း ကျေးရွာဒေသရှိ အဓိကအုပ်စုများနှင့် စီမံကိန်းမိတ် ဆက်ခြင်း အစည်းအဝေး ပြုလုပ်ပါ။

☐ အစည်းအဝေးမပြုလုပ်မီ ကြိုတင်စဉ်းစားရန်မှာ
- အစည်းအဝေးတွင် အရေးကြီးလိုအပ်သော အဓိကအုပ်စုများ ကြိုတင်ဖိတ်ကြားထားခြင်းရှိ/မရှိ
- သတ်မှတ်လိုက်သော အစည်းအဝေးချိန်သည် အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများအားလုံး တက်ရောက်နိုင်သောအချိန် နှင့် နေရာ ဟုတ်/မဟုတ်
- အစည်းအဝေးအတွင်း အသုံးပြုသော ဘာသာစကားများ ဒေသခံများအတွက် သင့်လျော်မှုရှိ/မရှိ
- အစည်းအဝေးတွင် အမျိုးသမီးအုပ်စုများ စကားပြောလာအောင် နည်းလမ်းများ လုပ်ဆောင်ခြင်းရှိ/မရှိ

☐ စီမံကိန်းတွင် ချမှတ်ထားသော ကျားမရေးရာလိုအပ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းပြရန်၊ အသင့်ရှိထားသော ကျား- မရေးရာ ပိုစတာ၊ ပညာပေးစာစောင်များ၊ ပညာပေး အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများ အသုံးပြု၍သော်လည်းကောင်း ရှင်းပြနိုင်ပါသည်။

☐ အစည်းအဝေးတွင် ပေါင်းစုံသော အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများ ပါဝင်လာခြင်းရှိ/မရှိ စစ်ဆေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ အကယ်၍ ပါဝင်လာနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့သော် အချို့သော တွေ့ဆုံရန်သင့်သော အမျိုးသမီးအမျိုးသားတို့နှင့် တွေ့ဆုံကာ ၎င်းတို့၏အမြင်များကိုလည်း ရယူသင့်ပါသည်။

x x x x x

Step (2) Conduct Participatory Social Assessment (PSA)

☐ Conduct a separate meeting for men and women when identifying needs and interests of them.

☐ Organize and conduct several small group meetings with different women and men including most vulnerable and poorest groups in the community.

☐ If you think that some groups are not presented at the meeting, go directly to them (can select - one poor/ vulnerable/ homeless man and woman) and interview with them.

☐ Make sure different types of women and men are involved in all meetings to represent for different kinds of people's priorities and needs.

☐ Ensure meetings are arranged as women's friendly time and place to fully exercise their decision-making power.

☐ When conduct mixed group meeting; CF needs to ensure that:

- seating arrangement (do not allow women to sit at the back.)
- facilitate to allow women to speak
- appropriate language usage
- separate women and men when assessing their needs

☐ Making smaller group can get voices from different people even though you mixed the group. When let them do group exercise for sub-project, make sure that you have provided guide questions to the group (eg.1) What are the problems that women/ men face? (eg.2) what can be done to solve these problems? (eg.3) how will it be benefited to the whole communities/ men and women by doing the proposed activities? etc.)

☐ When raising questions and responding to the communities; try to get responses/ answers from women's representatives. If men influence too much let men stop talking and give chances to women. Even in the homogeneous group, ask young women to raise and answer the questions like "how do you think? etc.)

အဆင့် (၂) လူမှုဆန်းစစ်မှုပြုလုပ်ခြင်း

☐ အမျိုးသားအမျိုးသမီးတို့၏ လိုအပ်ချက်နှင့် စိတ်ဝင်စားမှုများကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် အမျိုးသမီးအတွက် သီးသန့် အမျိုးသားအတွက် သီးသန့်အစည်းအဝေး (သို့) သီးသန့်အုပ်စု ဆွေးနွေးခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။

☐ ကျေးရွာအတွင်းရှိ မတူညီသော အမျိုးသမီးများ၊ အမျိုးသားများ (ထိခိုက်လွယ်သော၊ ဆင်းရဲသောအုပ်စုများ အပါအဝင်)နှင့် အုပ်စုငယ် ဆွေးနွေးပွဲများများ လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

☐ အကယ်၍ အစည်းအဝေးတွင် အခြားရေးကြီးသော အုပ်စုများ မပါဝင်သေးဟု သင် ထင်ခဲ့သော် ၎င်းတို့ထံသို့ တိုက်ရိုက် သွားရောက် လေ့လာသင့်သည်။ (အားလုံးကိုတွေ့ရန်မလိုအပ်ပဲ ကိုယ်စားပြုအနေဖြင့် ဆင်းရဲသော/ အိုးအိမ်မဲ့သော/ ဖယ်ကျဉ်ခံနေရသော အမျိုးသမီးတစ်ဦး အမျိုးသားတစ်ဦးကိုသာ ရွေးချယ် မေးမြန်းနိုင်ပါသည်။)

☐ မည်သည့်အစည်းအဝေးတွင်မဆို အမျိုးမျိုးသော အမျိုးသမီး/အမျိုးသားများ ပါဝင်နိုင်အောင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ သို့မှသာ တင်ပြလာသော အဆိုပြုလွှာ/ စီမံကိန်းများသည် မတူ ကွဲပြားသော/ ပေါင်းစုံသော လူထုကို ကိုယ်စားပြုသော စီမံကိန်း/လုပ်ငန်းမျိုးဖြစ်မည်။

☐ အမျိုးသမီးကော်မတီများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ တာဝန်အလိုက် မိမိတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းပါဝါကို အပြည့်အဝ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း ရှိ/မရှိ သုံးသပ်ရန်နှင့် ထိုသို့အသုံးချနိုင်ရန် ပြုလုပ်သော လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ၊ အစည်းအဝေးများသည် အမျိုးသမီးများအတွက် အဆင်ပြေနိုင်သောအချိန်နှင့် နေရာ စသည့်တို့သည် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်နိုင်သော အချိန်နှင့် နေရာဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။

☐ အမျိုးသမီးအမျိုးသားရောပြီး အစည်းအဝေး ပြုလုပ်ပါက လူထုစည်းရုံးရေးများအနေဖြင့် အောက်ပါအချက်များကို သတိထားရန် လိုသည်။

- ထိုင်ခုံနေရာ ချထားရေး (အမျိုးသမီးများအား အစည်းအဝေးခန်းမ၏ အနောက်ဘက်များ၌သာ ထိုင်ခြင်းကို ခွင့်မပြုပါနှင့်။)
- အမျိုးသမီးများ စကားပြောလာအောင် ညှိနှိုင်း လှုံ့ဆော်ပါ။
- သင့်လျော်သော စကားအသုံးအနှုန်းများ အသုံးပြုရန် မမေ့ပါနှင့်။
- အမျိုးသမီးအမျိုးသားတို့၏ လိုအပ်ချက်နှင့် ပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် သီးသန့်အုပ်စုဖွဲ့ရန် မမေ့ပါနှင့်။

☐ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသား မည်သို့ပင် ရောထားသော အစည်းအဝေး၊ သင်တန်းမဆို အုပ်စုငယ်များဖွဲ့ပြီး ဝိုင်းဖွဲ့ဆွေးနွေးစေပါက လူပေါင်းစုံတို့၏ အသံကို ကြားနိုင်ပါသည်။ သို့တွက်ကြောင့် အုပ်စုခွဲရန် မမေ့ပါနှင့်။ အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးသည့်အချိန်တွင် လမ်းညွှန်ချက်များကိုပေးရန် မမေ့ပါနှင့်။ ဥပမာ-

(၁) လက်ရှိကျေးရွာတွင် အမျိုးသမီး/အမျိုးသားတို့ ကြုံတွေ့နေရသောပြဿနာ/ အခက်အခဲ

(၂) ထိုပြဿနာများကို မည်သည့် အစီအစဉ်များ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ပြေလည်နိုင်မည်နည်း၊

(၃) ထိုလုပ်ဆောင်ချက်ကြောင့် ကျေးရွာရှိ အမျိုးသားအမျိုးသမီးကို မည်မျှလောက် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေမည်နည်း။ စသဖြင့်..

☐ မေးခွန်းများမေးခြင်းနှင့် တုန့်ပြန်ချက်များ ပေးရာတွင် အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်များအား ဦးတည်မေးခြင်း၊ ဖြေရှင်းချက်များပေးစေခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်သင့်သည်။ အကယ်၍ အမျိုးသားများ၏ လွှမ်းမိုးမှု အရမ်းများပါက ၎င်းတို့ကို ခေတ္တခဏ ရပ်ခိုင်းသင့်ပါက ရပ်ခိုင်းရမည်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးအချင်းချင်း အုပ်စုအတွင်းမှာပင် ငယ်ရွယ်သော အမျိုးသမီးများ မေးခွန်းမေးလာအောင်၊ စကားပြောလာအောင် အခွင့်အရေးပေးနိုင်အောင် ဖန်တီးပေးရပါမည်။

☐ Preparation on increasing the understanding of villagers' livelihood - mapping seasonal calendar and time use (or Mapping out activity profile of men and women and access to resources: who does what? who access what/ who owns what?) of the villagers.

☐ Develop an overview of village profile, conduct wealth ranking, venn diagram during the meeting

☐ When conduct cobweb exercise, ensure women and men groups are separately discussed order to understand the conditions and status of women in the village.

☐ Need to record the final proposal of the communities (be separate women and men's request) as per operation manual.

x x x x x

Step (3) 2nd Village Meeting – Election of Village Project Support Committee, Sub-Committees and Preparation of the Village Development Plan (VDP)

☐ Explain the communities about equal participation of women and men in the project, support committee and at all sub-committee (to explain the need of quota system: 50/50 participation and at least one-woman or more than one-woman participation in any sub-committee and gender aspects in project cycle)

☐ Explain roles and responsibilities and code of conduct of VTPSC members

☐ Setting clear roles and responsibilities of women and men after forming committee (any sub-committee) and make transparency with the rest of communities as well.

☐ Explain gender requirements to the meeting attendances and make sure quota for women (50% of members of VTPSC should be women) when selecting VTPSC/VPSC. Ensure women are selected at leadership position

☐ Encourage women and men to speak out during the meeting.

☐ ကျေးရွာရပ်ကွက်ရှိ ဒေသခံများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့်ပတ်သက်သော လုပ်ငန်းသဘာဝများကို လေ့လာရန်၊ ထိုအထဲတွင် ဘယ်သူက ဘာလုပ်သည်၊ အမျိုးသား/သမီးတို့၏ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို လေ့လာပြီး ၎င်းတို့နှင့် ပတ်သက်သော လုပ်ငန်းရာသီပြက္ခဒိန်ကို ရေးဆွဲပြီး ၎င်းတို့၏ အချိန်အသုံးပြုမှုကို လေ့လာရမည်။

☐ ကျေးရွာ၏ ရာဇဝင်သမိုင်းအကျဉ်းကို ပြုစုထားရန်နှင့် အစည်းအဝေးတွင် ဒေသခံများ၏ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုနှင့် ဆင်းရဲမှုအခြေအနေများအပြင် ဒေသရှိအဖွဲ့အစည်းများ၏ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် လွှမ်းမိုးမှုအခြေအနေများကို လေ့လာ သုံးသပ်ရမည်။

☐ အမျိုးသားများနှင့်အမျိုးသမီးများနှင့်အခြေအနေကိုသိရှိနားလည်စေရန်အတွက်ပင့်ကူအိမ်လေ့ကျင့်ခန်းတွင်လည်း အမျိုးသား အမျိုးသမီးအုပ်စုခွဲပြီး လေ့လာ သုံးသပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

☐ ပြီးလျှင် လုပ်ငန်းစီမံချက် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရေးလက်စွဲပါအတိုင်း အတည်ပြုထားသော စီမံချက်များကို မှတ်တမ်းတင်ရန် (မှတ်တမ်းတင်ရာတွင် အမျိုးသားအမျိုးသမီးတို့၏ တင်ပြချက်များကို သီးခြားမှတ်တမ်းတင်ရန် ဖြစ်သည်။)

x x x x x

အဆင့် (၃) ကျေးရွာအဆင့် စီမံကိန်းအထောက်အကူပြုကော်မတီများ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်အတွက် ပြင်ဆင်ခြင်း

☐ ပထမဦးဆုံး ကော်မတီဖွဲ့စည်းသည့်အစည်းအဝေးတွင် စီမံကိန်းရှိ ကျားမရေးရာလိုအပ်ချက်/ အမြင်များ အထူး သဖြင့် မည်သည့်လုပ်ငန်းကော်မတီတွင်မဆို အမျိုးသမီးအမျိုးသား အချိုးတူပါဝင်နိုင်ရေး (ဥပမာ- ၅၀/၅၀ ပူးပေါင်း ပါဝင်စေခြင်း၊ ဆပ်ကော်မတီတိုင်းတွင် အနည်းဆုံး အမျိုးသမီးတစ်ဦး (သို့) တစ်ဦးထက် ပို၍ ပါဝင်စေမှု၊ လုပ်ငန်း စီမံချက်၏ မည်သည့်ကဏ္ဍတွင်မဆို ကျားမရေးရာအမြင်ကို ထည့်သွင်းခြင်းမှု စသည်)တို့ကို ရှင်းပြရန် လိုအပ်ပါ သည်။

☐ ကျေးရွာအုပ်စုစီထောက်ကော်မတီဝင်များနှင့် ပတ်သက်သော ကျင့်ဝတ်များ/ ဆောင်ရန်-ရှောင်ရန်များနှင့် တာဝန် နှင့် ဝတ္တရားများကို ရှင်းပြရန် လိုအပ်ပါသည်။

☐ မည်သည့် ဆပ်ကော်မတီအတွက်မဆို အဖွဲ့ဝင်၊ ခေါင်းဆောင်..စသည်တို့အတွက် လုပ်ဆောင်ရမည့်တာဝန်နှင့် ဝတ္တရားများကို သေချာစွာ ရှင်းပြပြီး အခြားသော ဒေသခံများနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိအောင် လုပ်ဆောင်ပါ။

☐ အစည်းအဝေးတက်ရောက်လာသူများကို ကျား-မရေးရာ လိုအပ်ချက်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ရှင်းပြရန်နှင့် ကျေးရွာ အုပ်စု/ ကျေးရွာကော်မတီဝင်များ ရွေးချယ်ရာတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် အချိုးကျခွဲတမ်းစနစ်ကို ပြောပြရန် လို အပ်ပါသည်။ (ဥပမာ- ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များထဲတွင် အမျိုးသမီး ၅၀% ပါရန်)။ အမျိုးသမီးများကို ဦးဆောင်မှုအပိုင်း တွင် ရွေးချယ်မှုရှိအောင် သေချာစွာ လုပ်ဆောင်ပါ။

☐ အစည်းအဝေးအတွင်း အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများ ပြောဆိုဆွေးနွေးလာအောင် အားပေးဆောင်ရွက်ပါ။

☐ Explain gender requirements in NCDD and explain there will be some capacity building training followed. Also, can ask what capacity building training that they would like to receive and this will be followed if needed.

☐ Selection of one male and one female Chairperson of village and village tract committee and ensure women's leader in every VPSC and VTPSC as this is a minimum requirement.

☐ Addition, discuss and ensure whether or not having women representation is at decision-making level at any sub-committee (eg. Leader of Procurement, finance, M&E. etc.), and women's representative could be more than one subcommittee.

☐ Make sure that the selection is free from elite influence.

☐ Documentation on committee members lists and their roles and responsibilities

☐ Ensure meetings are arranged as women's friendly time and place to fully exercise their decision-making power.

☐ Encourage women's group to speak out and try to get their idea as much as possible during the meetings. To do this, you may sometimes need to interrupt and stop men and invite women to discuss.

☐ Ensure participation of women's committee members when conduct training such as procurement, finance, grievance, gender etc. If required, mentoring supports for empowerment should be provided for women committee members.

☐ When raising questions and responding to the communities; try to get response/ answers from women's representatives. If men are too much influence let men stop talking and give chances to women. Even in the homogeneous group, ask young women to raise and answer the questions like "how do you think? what's your aunty said? etc.)

☐ Make sure different types of women and men are involved to represent for different kinds of people's priorities and needs.

- ☐ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များကို ကျားမရေးရာလိုအပ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းပြပေးရန်နှင့် ကော်မတီများအတွက် နောက်ထပ်စွမ်းရည်မြှင့်သင်တန်းများ လုပ်ဆောင်မည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ထိုစွမ်းရည်မြှင့်သင်တန်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး မည်သည့်သင်တန်းများ လိုအပ်သည်/ စိတ်ဝင်စားသည်ကို မေးရန်နှင့် လိုအပ်ပါက သင်တန်းများ ဆက်လက်ပြုလုပ်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောပြရမည်။

- ☐ ကျေးရွာအဆင့် စီထောက်များ ရွေးချယ်ရာတွင် စီမံကိန်းမှ ချမှတ်ထားသော လိုအပ်ချက်တစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ကျေးရွာစီမံကိန်းအထောက်အကူပြုကော်မတီနှင့် ကျေးရွာအုပ်စုစီမံကိန်း အထောက်အကူပြုကော်မတီများတွင် အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်တစ်ယောက် မဖြစ်မနေ ပါဝင်မှုရှိစေရန် သေချာစေပါ။

- ☐ ထို့အပြင် စီမံကိန်းဆပ်ကော်မတီများအတွင်း အမျိုးသမီးများ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရေးအဆင့်တွင် ပါဝင်နိုင်မှုရှိ/မရှိကိုလည်း သေချာဆွေးနွေးပါ။ (ဥပမာ- ဝယ်ယူရေးကော်မတီတွင် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်မှု၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် အခြားကော်မတီများတွင် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်မှု စသည်)။ ဆပ်ကော်မတီတိုင်းတွင်လည်း အမျိုးသမီးတစ်ဦးထက်ပို၍လည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

- ☐ ကော်မတီဝင်များ ရွေးချယ်ရာတွင် ဒေသအတွင်းရှိ လူအုပ်စုတစ်စု/ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး၏ လွှမ်းမိုးမှုများမှ ကင်းအောင် ဆောင်ရွက်ပါ။

- ☐ အဖွဲ့ဝင်စာရင်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ တာဝန်နှင့် ဝတ္တရားများကို မှတ်တမ်းတင်ထားရမည်။

- ☐ အစည်းအဝေးများကျင်းပရာတွင် အမျိုးသမီးများအတွက် အဆင်ပြေနိုင်သော အချိန်၊ နေရာနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို အပြည့်အဝ လုပ်ဆောင်နိုင်သော သက်တောင့်သက်သာရှိသောနေရာဖြစ်စေရန်အတွက် သေချာစေရမည်။

- ☐ အစည်းအဝေးတွင် အမျိုးသမီးများ စကားပြောလာဖို့၊ ဆွေးနွေးလာနိုင်ဖို့အတွက် တစ်ခါတစ်ရံ တက်ရောက်လာသူအမျိုးသားများ စကားပြောခြင်းကို ကြားဝင်ရခြင်းများ၊ စကားပြောနေရာမှ ခဏရပ်ခိုင်းခြင်းများ လုပ်ဆောင်ရန်လိုကောင်း လိုလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများပြောလာအောင် ဖိတ်ခေါ်ရမည်ဖြစ်သည်။

- ☐ သင်တန်းများ (ဥပမာ- ဝယ်ယူရေး၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ ဝေဖန်အကြံပြုတိုင်ကြားရေး၊ ကျား-မရေးရာ စသဖြင့်) လုပ်ဆောင်ရာတွင် အမျိုးသမီးကော်မတီဝင်များ ပါဝင်တက်ရောက်စေရန် အရေးကြီးပါသည်။ လိုအပ်ပါက အမျိုးသမီးကော်မတီဝင်များအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တက်ရေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များပေးရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

- ☐ မေးခွန်းများမေးခြင်းနှင့် တုန့်ပြန်ချက်များ ပေးရာတွင် အမျိုးသမီးကိုယ်စားလှယ်များအား ဦးတည်မေးခြင်း၊ ဖြေရှင်းချက်များပေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်သင့်သည်။ အကယ်၍ အမျိုးသားများ၏ လွှမ်းမိုးမှုများအရမ်းများပါက ၎င်းတို့ကိုခေတ္တခဏရပ်ခိုင်းသင့်ပါက ရပ်ခိုင်းရမည်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးအချင်းချင်း အုပ်စုအတွင်းမှာပင် ငယ်ရွယ်သောအမျိုးသမီးများ မေးခွန်းမေးလာအောင်၊ စကားပြောလာအောင် အခွင့်အရေးပေးနိုင်အောင် ဖန်တီးပေးရပါမည်။

- ☐ မည်သည့်အစည်းအဝေးတွင်မဆို အမျိုးအမျိုးသော အမျိုးသမီး/ အမျိုးသားများ ပါဝင်နိုင်အောင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ သို့မှသာ တင်ပြလာသော အဆိုပြုလွှာ/ စီမံကိန်းများသည် မတူကွဲပြားသော/ ပေါင်းစုံသော လူထုကို ကိုယ်စားပြုသော စီမံကိန်း/လုပ်ငန်းမျိုးဖြစ်မည်။

☐ Based on the discussion of the different groups, it is required to check whether the proposals are feasible, cost-effective, everybody's priority or not. In addition, it is need to be prioritized the needs of disadvantaged women or men groups are given consideration for selection of VDP.

☐ Check power balance between women and men within committee (eg. Checking who decides on what?). If women are still reluctant to decide and involve as decision makers, it needs to be arranged for women targeted trainings (such as leadership, communication training for them.)

x x x x x

Step (4) VTPSC to Review VDPs and Finalize VTDP

☐ Make sure one woman and one man from villages are invited to attend VTPSC selection meeting in advance.

☐ Ensure meeting time and place are favored to both women and men.

☐ Ensure travel, safety, and accommodation for women and men are arranged in advance.

☐ Explain gender requirements before project selection especially it is needed to explain about quota for women's identified project and make sure whether women identified sub-project is selected.

☐ Be consider some special arrangements for women to come to the meeting (personal safety along the trip/ child care for them) (eg. Some organizations pay travel fee and accommodation for baby-sister for some women who have child)

☐ If woman has to travel alone for village tract meeting, check whether the internal procedures allow woman to bring her accompany/ friend/ relative. It is needed to arrange accommodation/ travel/ food for both village representative and her friend.

☐ Facilitators need to ensure that:

- committee members are invited in advance
- appropriate time/place that both male and female villagers could attend

☐ မတူကွဲပြားသောအုပ်စုများနှင့် ဆွေးနွေးထားသည်များကို အခြေခံပြီး ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်လုပ်ငန်းများကို ရွေးချယ်ရာတွင် အဆိုပြုလွှာများသည် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဖြစ်နိုင်ချေရှိ/မရှိ၊ ကုန်ကျစရိတ်အားဖြင့် ကျိုးကြောင်း ခိုင်လုံမှုရှိ/မရှိနှင့် ရွာသားအားလုံး၏ ဦးစားပေးမှု ဟုတ်မဟုတ် ပြန်လည်စိစစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အားနည်းသော အမျိုးသမီး အမျိုးသားအုပ်စုများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဦးစားပေး စဉ်းစားပေးသင့်ပါသည်။

☐ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များအတွင်း အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားအကြားရှိ အခွင့်အာဏာ ခွဲဝေသုံးစွဲခြင်းများကို သုံးသပ်ရန် (ဥပမာ- မည်သူက ဘာလုပ်သည်၊ မည်သူက မည်သည့်လုပ်ငန်း/ အသုံးစရိတ်များ သုံးစွဲရန် ဆုံးဖြတ်သည်) စသည်တို့ကို လေ့လာရန်။ အကယ်၍အမျိုးသမီးများသည် မျှော်မှန်းထားသလောက် ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်ခြင်းများမရှိခဲ့သော် ၎င်းတို့အတွက် စဉ်ဆက်မပြတ် လမ်းညွှန်မှုများ၊ သင်တန်းများ ဆက်လက်ပံ့ပိုးပေးရန် (ဥပမာ- ခေါင်းဆောင်မှုသင်တန်း၊ ဆက်သွယ်ဆက်ဆံရေးနှင့် ငွေကြေးစီမံခန့်ခွဲမှုသင်တန်း..စသည်)။

x x x x x

အဆင့် (၄) ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များ အပြီးသတ် ရွေးချယ်ခြင်း

☐ ကျေးရွာအဆင့်တွင် ရွေးချယ်ထားသော ကော်မတီဝင်များထဲမှ အမျိုးသမီးတစ်ဦး၊ အမျိုးသားတစ်ဦးကို ကိုယ်စားလှယ်အနေဖြင့် ကျေးရွာအုပ်စုအစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်ရန် ကြိုတင် ဖိတ်ကြားထားရမည်။

☐ အစည်းအဝေးပြုလုပ်သော အချိန်နေရာသည် အမျိုးသားအမျိုးသမီးတို့ တက်ရောက်နိုင်သောအချိန်ဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။

☐ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများအတွက် လိုအပ်သော ခရီး၊ လုံခြုံမှုနှင့် ညအိပ်ညနေ အစီအစဉ်များ ကြိုတင်စီစဉ်ထားခြင်း ရှိ/မရှိ သေချာစေရမည်။

☐ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွဲများ ရွေးချယ်မှု မစတင်မီ စီမံကိန်းမှသတ်မှတ်ထားသော ကျား-မရေးရာ လိုအပ်ချက်များကို ရှင်းပြရန် လိုအပ်သည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ ပိုမို ပူးပေါင်း ပါဝင်လာနိုင်ရေးအတွက် အချိုးကျခွဲတမ်းစနစ်အကြောင်းနှင့် အမျိုးသမီးများ ရွေးချယ်သော စီမံကိန်းများ ရွေးချယ်အကောင်အထည်ဖော်ရေးကို နားလည်အောင် ရှင်းပြရန် လိုအပ်ပါသည်။

☐ အမျိုးသမီးကော်မတီဝင်များ၊ သာမန် အမျိုးသမီးများ ကျေးရွာအုပ်စုအစည်းအဝေးလာနိုင်ရန်အတွက် အထူး လုပ်ဆောင်ချက် (ဥပမာ- ထိုအမျိုးသမီးလာသည့် ခရီးစဉ်တစ်လျှောက်တွင် သူမအတွက် အန္တရာယ်ကင်းမှု/ လုံခြုံစိတ်ချမှု ရှိ-မရှိ၊ အိမ်ထောင်နှင့် ကလေးရှိပါက သူမကလေးအတွက် ကလေးထိန်းများ စီစဉ်ပေးမှု..စသည်) တို့ကို လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ အချို့သော အဖွဲ့များသည် ထိုအမျိုးသမီးကလေးထိန်းအတွက် ခရီးစရိတ်များ ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ကလေးကစားစရာအစီအစဉ်များ စီစဉ်ထားပေးခြင်း စသည်တို့ ဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။)

☐ အကယ်၍ အမျိုးသမီးတစ်ဦးတည်း ခရီးဝေးမှလာရမည်ဆိုပါက ထိုအမျိုးသမီးအား ၎င်း၏သူငယ်ချင်းများကို ခေါ်လာစေပြီး ထိုသူအား နေရာထိုင်ခင်း၊ ခရီးစရိတ်များ စီစဉ်ပေးခြင်း စသည်တို့ လုပ်ပေးနိုင်ခြင်းရှိ/မရှိ အဖွဲ့၏လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို စစ်ဆေးပြီး လုပ်ဆောင်ပေးသင့်သည်။

ကွင်းဆင်းညှိနှိုင်းရေးမှူးများအနေဖြင့် အောက်ပါအချက်များကို သတိထားရန်လိုသည်။

- အဓိကတာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့ဝင်များကို ကြိုတင်ဖိတ်ကြားထားခြင်းရှိ/မရှိ။
- အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများ အစည်းအဝေးတက်နိုင်သောအချိန်နှင့် နေရာကို စီစဉ်မှု ရှိ/မရှိ။

- arrange accommodation/ travel/ child care facilities. etc. for women who faced difficulty in these in advance
- use appropriate language(s)

x x x x x

Step (5) TPIC to review and endorse the VTDP

☐ Prior the endorsement, raise awareness on gender and gender requirements of the project for TPIC members in order to understand the rationale of the gender requirements.

☐ Ensure that women selected sub-projects are included in the submission list to TPIC.

☐ If women's proposals are in relation to livelihood or if the selected villages' needs and problems are more on livelihood, please record it and explore this with them how to incorporate in infrastructure project that allowed by the NCDD.

☐ Plan and organize gender awareness session for project committee members if it is needed.

☐ Documentation on the meeting results.

x x x x x

Step (6) 3rd Village meeting – VTPSC reports back to villagers the endorsed VTDP and the decisions on the approved sub-projects

☐ Make sure the results from VTPSC meeting are informed to the rest of villages.

☐ Approved sub-projects and allocated block grants should be notified at the notice board where women and ethnic groups can also be accessible and understandable language.

☐ If there is any comments/complaints on developed village development plan from marginalized group and vulnerable group, it should be discussed and changed on time with communities to submit TPIC.

☐ Ensure VPSCs' woman chair participate in the village tract level meeting.

x x x x x

- ကလေးငယ်ရှိသော၊ ခရီးဝေးတွင်နေသော အမျိုးသမီးများအတွက် ကလေးသူငယ်ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ၊ တည်းခိုရန်နေရာများ၊ ခရီးစရိတ်များ ကြိုတင်စီစဉ်ထားရန်။
- အစည်းအဝေးတွင် သင့်လျော်သော စကားအသုံးအနှုန်းများ/ အများနားလည်လွယ်သော စကားလုံးများ အသုံးပြုရန်။

x x x x x

အဆင့် (၅) မြို့နယ်စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရေးကော်မတီက ပြန်လည်သုံးသပ်၍ ကျေးရွာအုပ်စုဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်ကို အတည်ပြုခြင်း

☐ ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များကို အတည်မပြုခင် မြို့နယ်စီမံကိန်းရေးဆွဲသော ကော်မတီများကို ကျား-မရေးရာ အခြေခံသဘောတရားနှင့် လိုအပ်ချက်များ ဘာကြောင့် လုပ်ဆောင်သည်ကို နားလည်ထားနိုင်ရန် ရှင်းပြထားသင့်သည်။

☐ မြို့နယ်သို့ တင်ပြသော စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသမီးရွေးချယ်သော စီမံကိန်းခွဲများ ပါဝင်စေရန် သေချာစေရမည်။

☐ အကယ်၍ စီမံကိန်းမှရွေးချယ်လိုက်သော ကျေးရွာ၏ အဓိကကြုံတွေ့နေရသောပြဿနာနှင့် လိုအပ်ချက်များ (သို့) အမျိုးသမီးများ တင်ပြလာသော စီမံချက်များသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြဿနာ အများစုဖြစ်ပါက ၎င်းကို မှတ်တမ်းတင်ပြီး ဒေသခံများနှင့်တိုင်ပင်ကာ လက်ရှိလူထုဗဟိုပြုစီမံကိန်းမှ သတ်မှတ်ထားသော အခြေခံအဆောက်အအုံ စီမံကိန်းနှင့် မည်သို့ အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်မည့်အကြောင်းကို ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ရမည်။

☐ အကယ်၍ အခြေအနေပေးခဲ့သော်/ လိုအပ်ခဲ့သော် မြို့နယ်စီမံကိန်းကော်မတီဝင်များအတွက် ကျား-မရေးရာနှင့် ပတ်သက်သော အမြင်ဖွင့်သင်တန်းများပေးခြင်း၊ ပေးနိုင်ရန် စီစဉ်ခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်သည်။

☐ အစည်းအဝေးရလဒ်များအားလုံးကို မှတ်တမ်းတင်ရပါမည်။

x x x x x

အဆင့် (၆) တတိယအကြိမ်အစည်းအဝေး - ကျေးရွာအုပ်စု စီ/ထောက်ကော်မတီအနေဖြင့် မြို့နယ်မှအတည်ပြုပြီးသည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွဲများနှင့် ကျေးရွာအုပ်စုဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်အကြောင်း ပြန်လည်အသိပေးခြင်း

☐ ကျေးရွာအုပ်စု စီမံကိန်းအထောက်အကူပြုကော်မတီ အစည်းအဝေးရလဒ်များ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အစည်းအဝေး မတက်ရောက်လာနိုင်သော ကျေးရွာများသို့ ပြန်လည်ပြောပြပေးခြင်းရှိ/မရှိ စစ်ဆေးရမည်။

☐ ရေးဆွဲအတည်ပြုထားသော လုပ်ငန်းအစီအစဉ် နှင့် ထောက်ပံ့ငွေများကို အမျိုးသမီးများနှင့် တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများ လက်လှမ်းမှီနိုင်သော ဒေသဘာသာစကား၊ နေရာများရှိ ကြော်ငြာသင်ပုန်းများတွင် ကပ်ထားရေးရန်လိုအပ်သည်။

☐ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး လူမျိုးစုတစ်စု သို့မဟုတ် ထိခိုက်လွယ်အုပ်စုများမှ မကျေနပ်၊ စိုးရိမ်မှုများ ရှိပါက အုပ်စု စီ/ထောက်ကော်မတီမှ ပြန်လည် ဆန်းစစ်ပြီး ရေးဆွဲထားသော ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များကို ပြန်လည် ပြုပြင်ပြီး မြို့နယ်စီမံကိန်းရေးဆွဲရေးကော်မတီထံသို့ အချိန်မီ တင်ပြင်ရမည်။

Step (7) VPSC holds a technical meeting to prepare a sub-project proposal (and ECoP and EMP, if necessary)

☐ Ensure women, youths, ethnic, marginalized groups are benefitted from the project before filling ECoP/EMP form (PC#13) in the accessing beneficiaries' section.

☐ Ensure both husband and wife should be informed if there is land donation case.

☐ Explain deeply about equal pay for equal work ahead of project implementation and for the purpose of hiring contractors.

☐ After the selection of the sub-projects, CF and gender focal points would need to review gender aspects of the sub-projects such as appropriate place for building water well that women and girls could benefit from the location or providing light for road safety, separate latrines for boys and girls in schools, etc.

☐ Make sure that women committee are called to the technical meeting discussion.

☐ Check women are involved in procurement process and ensure both women and men are trained together.

☐ Since the procurement plan has been developed, explain equal pay for equal work principle is required to follow. And if possible provide work opportunities for women not only unskilled workers but also skilled workers (if there is) and vulnerable groups.

☐ Track no. of women and men who involved in financial management committee and check whether they both are trained.

☐ Check who decides to use in what activities in relation to project expenses. (women or men or both)

☐ ရွေးချယ်ထားသော ကျေးရွာစီ/ထောက် ကော်မတီ အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များလည်း အုပ်စုအစည်းအဝေးများတွင် ပါဝင် တက်ရောက်မှုရှိစေရန် သေချာစေရမည်။

x x x x x

အဆင့် (၇) ကျေးရွာစီ/ထောက်ကော်မတီအနေဖြင့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွဲအဆိုပြုလွှာအတွက် နည်းပညာအစည်းအဝေး ကျင်းပခြင်း (သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ လိုက်နာရမည့် ကျင့်ဝတ်နှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ်များ လိုအပ်သလို ရေးဆွဲခြင်း)

☐ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများတွင် အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်များ၊ တိုင်းရင်းသားများနှင့် အခြားသော လူနည်းစုအုပ်စုများ လည်း စီမံကိန်းမှ အကျိုးခံစားခွင့်ရရှိစေရန် သေချာစစ်ဆေးပြီးမှသာ အကာအကွယ် စစ်ဆေးချက်ပုံစံ (၁၃) ဖြည့် စွက်ရန် အရေးကြီးသည်။

☐ စေတနာ့အလျောက် မြေယာ/ပိုင်ဆိုင်မှု လှူဒါန်းခြင်းများရှိပါက ဇနီးနှင့် ခင်ပွန်း နှစ်ဦးရှိပါက နှစ်ဦးလုံးကို အသိပေး ရန် သေချာစေရမည်။

☐ စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်မဖော်မီနှင့် လုပ်ငန်းအတွက် ကန်ထရိုက်များနှင့် စကားပြောသောအခါ ကော်မတီ ဝင်များ ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ရန် တူညီသောအလုပ်အတွက် တူညီသောခံစားခွင့် သဘောတရားနှင့်ပတ်သက်ပြီး အကျယ်တဝင့် ရှင်းပြရန် လိုအပ်ပါသည်။

☐ စီမံချက်များ ရွေးချယ်ပြီးပါက ကွင်းဆင်းညှိနှိုင်းရေးမှူးများနှင့် ကျားမရေးရာတာဝန်ခံများသည် ထိုစီမံကိန်းများ ဆောက်လုပ်မည့်နေရာ/ ဆောင်ရွက်သည့်အခါ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များအတွက် သင့်တော်သော နေရာ ဖြစ်/ မဖြစ်၊ ၎င်းတို့အတွက် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနိုင်/မရှိနိုင်၊ ဆောက်လုပ်သောလမ်းသည် ၎င်းတို့အတွက် လုံခြုံစိတ်ချမှု ရှိ/မရှိ၊ ကျောင်းတွင်ဆောက်လုပ်သော အိမ်သာများသည် မိန်းကလေး၊ ယောကျ်ားလေးအတွက် သီးသန့်ဆောက်လုပ်ရန် စီစဉ်မှုရှိ/မရှိ စသည်တို့ကို စစ်ဆေးရမည်။

☐ နည်းပညာဆိုင်ရာ အစည်းအဝေး ဆွေးနွေးမှုများတွင် အမျိုးသမီးကော်မတီဝင်များ ပါဝင်ရန် စစ်ဆေးရမည်။

☐ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးနှစ်ဦးစလုံး ဝယ်ယူရေးနှင့်ပတ်သက်သော သင်တန်းများ အတူတကွ ရရှိမှု ရှိ/မရှိနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်နိုင်ခြင်း ရှိ/မရှိ စစ်ဆေးရမည်။

☐ ဝယ်ယူရေးအစီအစဉ်ရေးဆွဲစဉ်ကတည်းက အမျိုးသား အမျိုးသမီးများအတွက် တူညီသောအလုပ်အတွက် တူညီ သောလအုပ်အားခ ရရှိမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ အမျိုးသမီးများ ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများအဖြစ် လုပ်ကိုင်နိုင်ပါက အလုပ် အကိုင်အခွင့်အရေးပေးရန်နှင့် အခြားသော ထိခိုက်လွယ်အုပ်စုများကိုလည်း အလုပ်အကိုင်အခွင့်အရေးပေးရန် အတွက် ကြိုတင် ဆွေးနွေးထားရမည်။

☐ ဘဏ္ဍာငွေစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေကြသော အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး စာရင်းပြုစုရန်နှင့်လုပ်ငန်း တာဝန်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး အတူအကွ သင်တန်းပေးထားခြင်းရှိ/မရှိ စစ်ဆေးရမည်။

☐ စီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်သောလုပ်ငန်းများတွင် မည်သည့် အသုံးစရိတ်များကိုထုတ်ပေးရန်/ အသုံးပြုရန် မည်သူက (အမျိုးသမီး/ အမျိုးသား) ဆုံးဖြတ်သည်ကိုလည်း လေ့လာစောင့်ကြည့်ရမည်။

Grievance Redress/ Handling

- ☐ Assess whether women and men are feeling secured and the system is open all. Ensure grievance handling mechanism is transparency for all.

- ☐ There should be trustworthy women focal person for grievance redress and handling for women's group for those who cannot read and write or who are not willing to use compliant box. So, make sure whether this kind of arrangement is in place well in the communities.

- ☐ Record women and men's compliant letter separately and categorize the issues by sexes.

- ☐ Documentation on no. of women and men's issues are solved. It is also needed to check, who's leading and checking on the compliant letter (record total no. of men and women committee) in the villages/ village tract. The summary should be included in your report.

- ☐ Track and assess no. of women and men are satisfied with the mechanism and problem solving.

x x x x x

Step (8) 4th Village meeting : VPSC holds consultation with villagers about the sub-project proposal

- ☐ Check project implementation process is consulted to the rest of communities.

- ☐ Track no. of women and men who involved in contractors' selection process (since this is important to be transparent with the rest of communities and to be free from the influence of elite group.)

- ☐ Announcement of labor should be conducted with equal pay for equal work principle for women and men. Giving priority to disadvantaged people in the selection of labors.

ဝေဖန်အကြံပြုချက်များအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း

☐ ဝေဖန်အကြံပြုချက်များအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသော နည်းလမ်းများသည် ဒေသရှိ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားတို့ လက်လှမ်းမီနိုင်မှု (သို့) အသုံးပြုနိုင်မှုရှိ/မရှိနှင့် ထိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်နည်းလမ်းများပေါ် စိတ်သက်သောင့် သက်သာဖြစ်မှု ရှိ/မရှိစစ်ဆေးရန်။ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့် နည်းလမ်းသည် မတူကွဲပြားသော ဒေသခံများ အားလုံးအတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရန် အရေးကြီးပါသည်။

☐ တိုင်ကြားစာပုံးကို အသုံးမပြုချင်သောသူများ၊ စာရေးစာဖတ်မတတ်သော အမျိုးသမီးများ မကျေနပ်ချက်များကို ပြောပြချင်ပါက ၎င်းတို့အားလုံးအတွက် ယုံကြည် စိတ်ချသော အမျိုးသမီးတာဝန်ခံ (အဆင့်တိုင်း- ကျေးရွာ၊ အုပ်စု၊ နိုင်ငံတော်အဆင့်)ကို တာဝန်ပေးထားသင့်သည်။ ကျေးရွာအုပ်စုများတွင် ထိုအတွက် အစီအစဉ်များ ကောင်းကောင်းစီမံထားခြင်း ရှိ/မရှိ သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်သည်။

☐ ရရှိလာသော တိုင်ကြားစာများကို အမျိုးသမီးသီးသန့်၊ အမျိုးသားသီးသန့် စာရင်းပြုစုထားရန်။ စာရင်းပြုစုရန်တွင် ကျား-မအလိုက် ၎င်းတို့ တိုင်ကြားသော အဖြစ်အပျက်/ အရေးကိစ္စများအလိုက် စာရင်းပြုစုရန်ဖြစ်သည်။

☐ ဖြေရှင်းပြီးသည့် မည်သည့် အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားတို့၏ တိုင်ကြားချက်မဆို မှတ်တမ်းတင်ရမည်။ ကျေးရွာရှိ တိုင်ကြားစာပုံးများကို စစ်ဆေး သုံးသပ်ရာတွင် မည်သူက ဦးဆောင်စစ်ဆေးလေ့ ရှိသနည်း။ ဦးစီးလုပ်ဆောင်သော စုစုပေါင်း အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားကော်မတီဝင် အရေအတွက်ကို စာရင်းပြုစုပြီး အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြရန်ဖြစ်သည်။

☐ မကျေနပ်ချက်များကို တိုင်ကြားဖြေရှင်းခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဒေသရှိ စိတ်ကျေနပ်မှုရရှိသော အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသား ရာခိုင်နှုန်းကို လေ့လာသုံးသပ်၊ စာရင်းပြုစုရန် လိုအပ်ပါသည်။

x x x x x

အဆင့် (၈) စတုတ္ထအကြိမ်အစည်းအဝေး - ကျေးရွာစီ/ထောက်ကော်မတီအနေဖြင့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွဲအဆိုပြုလွှာနှင့်ပတ်သက်၍ ကျေးရွာ၏ အကြံပြုချက်ရယူခြင်း

☐ စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကျေးရွာဒေသခံများနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း ရှိ/မရှိ သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ပါ။

☐ ကန်ထရိုက် ရွေးချယ်ခြင်းသည် ဒေသခံများနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရမည်၊ ရွေးချယ်ရာတွင် အုပ်စုတစ်စု၊ လူမျိုးတစ်မျိုးတို့၏ လွှမ်းမိုးမှုမှ ကင်းဝေးမှု ရှိရမည်ဖြစ်သည်အလျောက် စီမံကိန်းအတွက် ကန်ထရိုက် ရွေးချယ်ရေးဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်သော အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး အခြေအနေများကို လေ့လာရမည်။

☐ လုပ်သားခေါ်ယူမှုများတွင် အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသား တန်းတူ တူညီသောလုပ်အားခ ရရှိမည်ဆိုသည့်အကြောင်း ကြော်ငြာရန်နှင့် ထိခိုက်လွယ်/ အားနည်းသောသူများကို လုပ်သားများအဖြစ် ဦးစားပေး ရွေးချယ်နိုင်လျှင် ပိုမိုကောင်းမွန်ပါသည်။

x x x x x

Step (9) VTPSC to review sub-project proposals

☐ Make sure whether meeting attendants are raised questions and received clarification.

☐ Make sure whether the selection of sub-projects is free from elite influence/ the influence of some specific group.

☐ To be considered special consideration for women's practical barriers such as transportation arrangement, convenient meeting place for women, safety and security for coming to the meeting, bank, purchase and financial related matters for women's group to become active members in the committee and project.

x x x x x

Step (10) Project Implementation

☐ Plan and organize meeting with project support committee before project implementation.

☐ Prepare note for the definition of "equal pay for equal work" before the meeting.

☐ Explain equal pay for equal work: if there is resistance, do not against them, just ask them "why" and get opinion from both men and women and find alternative ways for the solution together in the meeting.

☐ Check whether some gender requirements are discussed with contractors and included in the contract. Furthermore, negotiate contractor for hiring female labors and create opportunity for women to train as skilled labors.

☐ Check whether job opportunity is opened to all and everybody received information.

☐ Check occupational health and safeguarding for women and men during implementing the activities.

☐ Assess and analyze types of labor by sexes (to track who assigns on what and who considers to be skilled labor. etc.)

အဆင့် (၉) ကျေးရွာအုပ်စုစီ/ထောက်ကော်မတီမှ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွဲများ၏ အဆိုပြုလွှာများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

☐ အစည်းအဝေး တက်ရောက်လာသူ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများမှ မေးခွန်းများမေးခြင်း၊ ၎င်းတို့မေးလာသော မေးခွန်းများအတွက် အဖြေပြန်လည်ရရှိခြင်း ရှိ/မရှိ စစ်ဆေးရန် လိုသည်။

☐ အသေးစားစီမံကိန်းများ ရွေးချယ်ရာတွင် လူအုပ်စုတစ်စု (သို့) လူတန်းစားတစ်မျိုး၏ လွှမ်းမိုးမှုမရှိအောင် ပြုလုပ်ရမည်။

☐ အမျိုးသမီးကော်မတီဝင်များအနေဖြင့် လုပ်ငန်းအတွင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးနှင့်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းများတွင် ပိုမို တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်နိုင်ရန်အတွက် အထူးလုပ်ဆောင်ချက်များ (ဥပမာ-ခရီးစဉ်အတွက် စီစဉ်ပေးခြင်း၊ အစည်းအဝေးပြုလုပ်သည့်အချိန်/နေရာ သူမအတွက် အဆင်ပြေမှုရှိ/မရှိ၊ အန္တရာယ်ကင်းမှု/ လုံခြုံစိတ်ချမှုရှိ-မရှိ) လုပ်ဆောင်ပေးသင့်သည်။

x x x x x

အဆင့် (၁၀) စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း

☐ စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းမပြုမီ စီမံကိန်းကော်မတီဝင်များ (ဒေသခံများ အပါအဝင်)နှင့် အစည်းအဝေး ပြုလုပ်နိုင်ရန် အစီအစဉ်လျာထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

☐ အစည်းအဝေးမတိုင်ခင် တူညီသော အလုပ်အတွက် တူညီသော လုပ်အားခခံစားခွင့်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အချက်အလက်များ စုဆောင်း ပြင်ဆင်ထားရမည်။

☐ အစည်းအဝေးတွင် တူညီသော အလုပ်အတွက် တူညီသော လုပ်အားခခံစားခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဖြစ်စဉ်များ၊ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော နည်းလမ်းများကို ရှင်းပြရန်။ ဒေသခံများနှင့် ကော်မတီဝင်များမှ ငြင်းချက်များ၊ အခက်အခဲနှင့် တုန့်ပြန်ချက်များ ရှိခဲ့သော ၎င်းတို့အား ပြန်လည်ငြင်းဆိုခြင်းမပြုပဲ "ဘာကြောင့်" ဟူသော အကြောင်းပြချက်များကို တတ်နိုင်သမျှ ဖော်ထုတ်ကာ ၎င်းတို့နှင့် အတူတကွ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသောနည်းလမ်းများ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ပါ။

☐ ကန်ထရိုက်များနှင့် ကျားမရေးရာ လိုအပ်ချက်များအကြောင်းကို ဆွေးနွေးခြင်း ရှိ/မရှိနှင့် ထိုလိုအပ်ချက်များကို စာချုပ်အတွင်း ထည့်သွင်းခြင်းရှိ/မရှိ စစ်ဆေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးလုပ်သားများ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် အမျိုးသမီးများကို ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများဖြစ်လာအောင် သင်ပေးတဲ့ အခွင့်အရေးများ ပေးရန် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပါ။

☐ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ပေးရာတွင် ကျေးရွာရှိ ဒေသခံများအားလုံးကို အသိပေးခြင်း ရှိ/မရှိနှင့် ထိုသတင်းအချက်အလက်များ လူတိုင်း ရ/မရ သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ပါ။

☐ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်နေစဉ်အတွင်း လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများအတွက် လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ လုံခြုံစိတ်ချမှုနှင့် ကျန်းမာရေးကို အလေးထားခြင်း ရှိ/မရှိ စစ်ဆေးရန် အရေးကြီးပါသည်။

☐ စီမံကိန်းတွင် ပါဝင်လုပ်အားပေးကြသော လူပုဂ္ဂိုလ်များစာရင်းကို ပြုစုရမည်။ (အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး သီးသန့်စာရင်းပြုစုရန်)။ ထိုသို့ပြုစုခြင်းဖြင့် မည်သည့်လုပ်ငန်းမျိုးကိုအမျိုးသားများက လုပ်လေ့လုပ်ထရှိပြီး မည်သည့်လုပ်ငန်းမျိုးကို အမျိုးသမီးများ လုပ်လေ့လုပ်ထရှိသည်ကို လေ့လာနိုင်ပြီး အခြားအမြင်များကိုပါ လေ့လာနိုင်သည်။)

☐ Make sure that there is no discrimination against homeless women and men, elderly women and person with disability. etc. in the course of equal opportunity for work.

☐ Facilitate the groups/ communities including contractor to adjust working hour/ time for women to involve.

☐ Consult project implementation process to the rest of communities.

x x x x x

Step (11) Periodic Village Meetings : Village monitoring sub-committee report upon financial and physical progress

☐ Ensuring equal and active participation of women in the project implementation meeting/ process. Ensure whether women are raised questions, discussed and suggested and their voices are heard.

☐ Track on labour and pay slip for ensuring whether women and other disadvantage people are given equal opportunities for work during project implementation and women are paid equally to that of men when the work is in equal condition. All these things should be reported back to relevant persons.

☐ Report on summary of types of work and wages received by sexes. If there are volunteer labors, include in the report as well.

☐ Make sure labor report is properly recorded and submitted to the township CSAGs.

☐ If required, conduct small group meeting with women and men to collect feedbacks.

x x x x x

Step (12 & 13) Sub project closing and Conduction social audit meeting to review experiences, Lesson learnt and recommendations

☐ Ensure whether women and men are invited in advance and are involved equally in the meeting/ process.

☐ As usual, ensure time and place are convenient for both women and men and vulnerable groups.

☐ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အရေးတန်တူရရှိရေးဆိုရာတွင် အခြားသော အိုအိမ်မဲ့အမျိုးသမီးအမျိုးသားများ၊ မသန်စွမ်း ပုဂ္ဂိုလ်၊ သက်ကြီးရွယ်အို စသည်တို့အပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိရေးကို သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ပါ။

☐ စီမံကိန်းရှိ လုပ်ငန်းခွင်သို့ အမျိုးသမီးထုများ ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် အလုပ်ချိန် အတိုးအလျှော့ ဖြစ်နိုင်ရေးကို လူထုစည်းရုံးရေးမှုးများနှင့် လက်ထောက်နည်းပညာမှုးများမှ ဒေသခံများနှင့်သော်လည်းကောင်း ကန်ထရိုက်များ နှင့်သော်လည်းကောင်း ကြားဝင်ညှိနှိုင်းပေးခြင်းများ လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါက လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

☐ စီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကျေးရွာဒေသခံများနှင့် ညှိနှိုင်း တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းရှိ/မရှိ သေချာ အောင် လုပ်ဆောင်ပါ။

x x x x x

အဆင့် (၁၁) ကျေးရွာအစည်းအဝေးကျင်းပခြင်း- ကျေးရွာစောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်ရေးဆပ်ကော်မတီအနေဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးနှင့် လုပ်ငန်းတိုးတက်မှုအခြေအနေများ ပြောပြရှင်းလင်းခြင်း

☐ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သည့်ကာလတစ်လျှောက်လုံး/ အစည်းအဝေးများတွင် အမျိုးသမီးများ တက်တက် ကြွကြွနှင့် တန်းတူ ပါဝင်နိုင်ခြင်းရှိအောင် လုပ်ဆောင်ရမည်။ အစည်းအဝေးများ၊ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် အမျိုးသမီး ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင် ဆွေးနွေးခြင်း၊ မေးခွန်းများမေးခြင်းနှင့် အကြံပြုခြင်းများ ပြုလုပ်မှု ရှိ/မရှိနှင့် သူတို့၏ အကြံပြုချက်များသည်လည်း ထည့်သွင်း အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ရှိ/မရှိ သေချာပါစေ။

☐ စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မည်သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များ ပါဝင်သည် မည်သူက အလုပ်လုပ်ခွင့်ရသည် (ထိခိုက်လွယ်သော အုပ်စုများ အပါအဝင်) နှင့် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနည်းတူ တူညီသောအလုပ်အခြေ အနေတွင် တူညီသော လုပ်အားခ တန်းတူရရှိခြင်း ရှိ/မရှိ သုံးသပ်နိုင်ရန်နှင့် ပါဝင် အကောင်အထည်ဖော်ပေးခဲ့သော လုပ်သားစာရင်းနှင့် လုပ်ခစာရင်းကို ပြုစုရန်နှင့် ထိုတွေ့ရှိချက်၊ ရလဒ်များအားလုံးကို သက်ဆိုင်သူ ပုဂ္ဂိုလ်များထံသို့ အစီရင်ခံစာများ ရေးသား ပေးပို့ရမည်။

☐ အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားလုပ်သားနှင့် လုပ်ခရရှိမှု အခြေအနေအချုပ်ကို မိမိတို့၏ အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ အကယ်၍လုပ်အားပေးလုပ်သားများ ပါဝင်လုပ်ကိုင်ပါက အစီရင်ခံစာတွင် သေချာမှတ်တမ်းတင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

☐ လုပ်သားအစီအရင်ခံစာများကို သေချာ မှတ်သားရန် လိုအပ်ပါသည်။

☐ လိုအပ်ပါက အုပ်စုငယ်အစည်းအဝေးများ ပြုလုပ်၍ အမျိုးသား/သမီးများထံမှ တုန့်ပြန်ချက်များ ကောက်ယူပါ။

x x x x x

အဆင့် (၁၂ - ၁၃) လူထုစစ်ဆေးပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ရလဒ်များကို ဆန်းစစ်ခြင်း

☐ အစည်းအဝေး/ ဖြစ်စဉ်အတွက် ပါဝင် တက်ရောက်နိုင်သူ/သင့်သူများအားလုံးကို ကြိုတင်ဖိတ်ကြားထားခြင်း ရှိ/မရှိ နှင့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး အချိုးတူ ပါဝင်တက်ရောက်နိုင်ခြင်း ရှိ/မရှိ စိစစ်ရမည်။

☐ ရှေ့တွင် ပြောခဲ့သည့်အတိုင်း အမျိုးသမီးအမျိုးသားများနှင့် ထိခိုက်လွယ်အုပ်စုများအတွက် အဆင်ပြေသော အချိန် နှင့် နေရာဖြစ်စေရန် သေချာစွာ လုပ်ဆောင်ရမည်။

☐ During the meeting, facilitators should notice of body language; (1) eyes contacts (2) wordings (3) listening (4) checking whether all kinds of women are involved in the meeting/activities. For example, Do you have enough eyes contacts to women? Choice of words and who they are talking to? Do you listen to women? Do other men interrupt while women are talking? After the meeting, check which women were not participating and how would you follow up with them?

☐ Facilitate women to discuss and raise questions and let them answers (for example, okay and what men's group discussed is good, let's listen from women's group. Then, ask other people to share opinions on this case. etc)

☐ Ask opinion of men and women on the participation of women in the committee, project meeting, decision making level. etc. and, ask recommendation from them as well. So that you can track the story of change and will be able to assess the perception of communities on the participation of women.

☐ In the meeting, if it is possible and manageable, divide the group (can separate women and men) and provide guide questions to the group and let them discuss on the flip chart.

☐ Based on the discussion of the group, women and men's opinion, feeling, expression of challenges and recommendation should be recorded separately.

☐ When measuring on the satisfaction on the results, grievance, the use of budget, quality. etc. by using score card/ ranking, do not forget to record the respond of women and men separately.

☐ Based on the results of the meeting, analyze and compare between men and women's response on each question (can show by using pie chart or table). Example; story of change (meaning experiences of both women and men) to be included in reporting and should reflect for next activities. (for example - % of women and % of men expressed that they satisfied with the results of the project, #no. of women suggested that to do … activities for the next cycle. etc.)

☐ For some qualitative answers or discussion, use as quote in the report as one woman said "….." etc.

☐ Ensure labor report is submitted to the township CSAGs right after social audit is conducted.

- ☐ အစည်းအဝေးများ ပြုလုပ်နေစဉ်အတွင်းတွင်လည်း (၁) ကွင်းဆင်းညှိနှိုင်းရေးမှုများသည် တက်ရောက်လာသူ အမျိုးသမီးများအား အားပေးအားမြှောက်ဖြစ်စေသော အမူအယာ၊ မျက်နှာထားများ (၂) အသုံးပြုသော စကားလုံးများ (မည်သူ့ကို ဦးစားပေး မေးမြန်းပြောဆိုနေသည်) (၃) အမျိုးသမီးများ၏ ဆွေးနွေးချက်များကို နားထောင်ခြင်းရှိ/ မရှိ (၄) အစည်းအဝေးပြီးသွားချိန်တွင် မည်ကဲ့သို့သော အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှုရှိမရှိကို စစ်ဆေးပြီး မပါဝင်ခဲ့သော် ဘယ်လိုတွေ့ဆုံနိုင်မည့်အကြောင်းကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရမည်။

- ☐ လူထုစည်းရုံးရေးမှုများ/ လက်ထောက်နည်းပညာမှုများအနေဖြင့် တက်ရောက်လာသူ အမျိုးသမီးများအား ဆွေးနွေးစေရန်၊ မေးခွန်းများ မေးလာအောင်နှင့် မိမိတို့မေးလိုက်သောအကြောင်းအရာများအပေါ် ပြန်လည်ဖြေကြားခြင်းများ ရှိလာအောင် ညှိနှိုင်းလုပ်ဆောင်ရမည်။

- ☐ အမျိုးသမီးများ လုပ်ငန်းကော်မတီများတွင် ပါဝင်လာခြင်း/ စီမံကိန်းအစည်းအဝေးများတွင် ပါဝင်လာခြင်း/ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း အခန်းကဏ္ဍများတွင် ပါဝင်လာခြင်း စသည်တို့အပေါ် မြင်သောအမြင်၊ အကြံပြုချက်များကို ဒေသခံများထံမှ တောင်းခံသင့်ပါသည်။ သို့မှသာ စီမံကိန်းကြောင့် ပြောင်းလဲလာသော ဇာတ်လမ်းများနှင့် ဒေသခံ အမျိုးသမီးများ လူထုဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် ပါဝင်လာမှုအပေါ် မြင်သည့်အမြင်များကို လေ့လာ သုံးသပ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

- ☐ ဖြစ်နိုင်ပါက အစည်းအဝေးပြုလုပ်သည့်အချိန်တွင် အမျိုးသမီးအမျိုးသား အုပ်စုသီးသန့်ဖွဲ့ပြီး လမ်းညွှန်မေးခွန်းများပေးကာ အုပ်စုအလိုက် ဆွေးနွေးစေပါ။

- ☐ အုပ်စု၏ ဆွေးနွေးချက်များအပေါ် မူတည်ပြီး အမျိုးသား အမျိုးသမီးတို့၏အမြင်၊ ခံစားချက်၊ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အကြံပြု ထောက်ခံချက်များကို သီးခြား (အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားသီးသန့်) မှတ်သားထားရန် လိုသည်။

- ☐ စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်သော အောင်မြင်မှုရလဒ်များ၊ မကျေနပ်ချက်များအပေါ် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်နည်းလမ်းများ၊ ဘဏ္ဍာငွေသုံးစွဲသည့်အပေါ် အရည်အသွေးပြည့်မီမှု စသည်တို့အပေါ် စိတ်ကျေနပ်မှုများ ရယူရာတွင် အမျိုးသား အမျိုးသမီးတို့မှ တုန့်ပြန်ချက်များကို သီးသန့်မှတ်တမ်းတင်ထားရန် မမေ့ပါနှင့်။

- ☐ အစည်းအဝေးမှ ဆွေးနွေးတင်ပြခြင်းများအပေါ် မူတည်ပြီး ရရှိလာသော ရလဒ်များကို ဆန်းစစ်ကာ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးကြားရှိ မတူညီသော ဖြေကြားချက်များ၊ ရလဒ်များကို ဇယား/ ကိန်းဂဏန်းများ အသုံးပြု၍ နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြရန်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ- မိမိတို့စီမံကိန်းကြောင့် ပြောင်းလဲလာသော ဒေသခံတို့၏ ဇာတ်လမ်း၊ အဖြစ်အပျက်များကိုပါ မိမိတို့၏ အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းရန် လိုအပ်ပြီး ထိုအချက်လက်များသည်လည်း နောက်ပြုလုပ်မည့်လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ဆက်လက် ထည့်သွင်း စဉ်းစားသွားသင့်သည်။ (ဥပမာ- ( )%သော အမျိုးသမီးနှင့် ( ) % သော အမျိုးသားများသည် စီမံကိန်းရလဒ်အပေါ် ကို စိတ်ကျေနပ်မှုရကြသည်။ ( ) သော အမျိုးသမီးများသည် စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး မည်သို့ပြုလုပ်သင့်ကြောင်း ထောက်ခံအကြံပြုကြသည်... စသဖြင့်)

- ☐ အရည်အသွေးအခြေပြုအဖြေများ (သို့) ဆွေးနွေးမှုများနှင့် ပတ်သက်၍လည်း မိမိ၏ အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြသင့်ပါသည်။ ဥပမာ- ( ) ကျေးရွာမှ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ပြောပြခဲ့သည်မှာ"...... ဖြစ်သည်"

- ☐ လုပ်သားအစီအရင်ခံစာကို လူထုစစ်ဆေးပွဲပြုလုပ်ပြီးသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် မြို့နယ် ကျား-မရေးရာ တာဝန်ခံများဆီသို့ တင်ပြရမည်။

In your M&E process, you need to ensure;

- ☐ Assess and list down the project's M&E indicators from result framework.
- ☐ Analyze/Access gender is considered/ included at all stages (planning, decision making, implementation and O&M)
- ☐ Record and report each meeting attendant by sex-disaggregated data.
- ☐ Assess no. of women and men are at various committee and track no. of women are at leadership position/ decision making level.
- ☐ Assess/ observe number of women are actively participated in meetings/ sub-committees (please show no. of women or % of women discussed. etc.)
- ☐ Record no. of issues that women raised in every meeting and no. of issues have been solved or considered.
- ☐ Proposals are received from women and men group and track their proposals (women and men) are implemented.
- ☐ Track and record no. of women and men are involved in project implementation (eg. labor total, wages and no. of days that women and men got involved).
- ☐ Track no. of HHs or no. of women and men are happy or satisfy with projects in terms of quality, participation, budget. etc.
- ☐ No. of women and men have sent complain letter to grievance handling focal person and no. of issues have been solved.

စောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းဖြစ်စဉ်တွင် အောက်ပါတို့ကို သေချာဆန်းစစ်ရန် လိုအပ်သည်။

☐ မျှော်မှန်းရလဒ်မူဘောင်တွင် ပြုစုထားသော စီမံကိန်း၏ လုပ်ငန်းကြီးကြပ်သုံးသပ်ခြင်းဆိုင်ရာ ညွှန်းကိန်းများကို လေ့လာပြုစုရန်။

☐ စီမံကိန်းတွင် ချမှတ်ထားသော အဆင့် (လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ ရေးဆွဲခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း) စသည့်အဆင့်တိုင်းတွင် ကျားမရေးရာကို ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ခြင်းရှိမရှိ ဆန်းစစ်ရန်။

☐ အစည်းအဝေးတိုင်းတွင် ပါဝင် တက်ရောက်ခဲ့သောသူများကို အမျိုးသားအမျိုးသမီးခွဲ၍ မှတ်တမ်းတင်ထားပြီး အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းခြင်း ရှိ/မရှိ သေချာစစ်ဆေးရန်။

☐ ကော်မတီတိုင်းရှိ အမျိုးသမီးအမျိုးသားကော်မတီဝင်ဦးရေကို လေ့လာ မှတ်တမ်းတင်ပြီး ထိုကော်မတီများထဲမှ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်ကဏ္ဍ၊ ခေါင်းဆောင်မှုနေရာများတွင် အမျိုးသမီးများနေရာယူထားမှုကို လေ့လာ မှတ်တမ်းတင်ပြီး အစီရင်ခံစာပြုစုရန်။

☐ မည်သည့်အစည်းအဝေးတွင်မဆို အမျိုးသမီးများ မည်မျှတက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်ဆွေးနွေးကြသည်ကို လေ့လာသုံးသပ်ရန်။ ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း အရေအတွက်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း ပြသရန် ဥပမာ- (   ) အမျိုးသမီးအရေအတွက်များ (သို့) % သော အမျိုးသမီးများ အစည်းအဝေးတွင် တက်တက်ကြွကြွ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်.. စသည်ဖြင့်

☐ အစည်းအဝေးများတွင် အမျိုးသမီးအမျိုးသားများ မည်သည့်အကြောင်းအရာများကို တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့သော အကြောင်းအရာများထဲမှ မည်သည့်အရေးကိစ္စကို စဉ်းစားပေးခြင်းခံခဲ့ရသည်ကို လေ့လာမှတ်တမ်းတင်ရန်။

☐ အမျိုးသမီးအမျိုးသားများ အကြံပြုတင်ပြလာသော အသေးစား စီမံကိန်းအရေအတွက်နှင့် ထိုအဆိုပြုလွှာများထဲမှ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခဲ့သော စီမံကိန်းအရေအတွက်ကို စာရင်းပြုစုရန် (အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသား၏ စီမံကိန်းကို သီးသန့်ပြုစုရန်)။

☐ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်သည့်ကာလတစ်လျှောက်လုံးတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသော အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားအရေအတွက်ကို လေ့လာမှတ်တမ်းတင်ရန်။

☐ စီမံကိန်းအရည်အသွေး၊ ဘဏ္ဍာငွေသုံးစွဲမှု၊ ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းတို့အပေါ် စိတ်ကျေနပ်မှုရသော အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားအရေအတွက်ကို လေ့လာ မှတ်တမ်းတင်ရန်။

☐ မကျေနပ်ချက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်ပုဂ္ဂိုလ်များထံသို့ ပေးပို့လာသော အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတို့၏ မကျေနပ်ချက်များနှင့် ဖြေရှင်းလိုက်သော ပြဿနာအရေးကိစ္စရပ်များကို အမျိုးသားအမျိုးသမီးအလိုက် မှတ်တမ်းတင် လေ့လာရန်။

☐ No. of changed stories of women and men (in economic condition, decision making level, increased self-confident, management skill. etc) because of the projects.

☐ Make sure all above things are recorded in the system timely or included in each report.

x x x x x

Step (14) Operation and Maintenance

☐ Make sure whether the committee has long vision/ further action plans to sustain the services in which whether women are involved. Assess their action points and record it.

☐ Make sure both women and men are involved in maintenance committee.

☐ Make sure both women and men who involved in the committee are received training or technical assistance regarding maintenance and sustainability of the projects (eg. Maintenance skill/ mechanic for water supply system, hydro power. etc)

☐ Check who is responsible for what? (the responsible of women and men in the maintenance committee) and check whether all members clear on that.

☐ Make sure gender policies for equal participation, leadership, equal opportunities for work. etc) are in place in the village system/ in various working groups (either written or verbally agreement) for the next cycle.

- ☐ လူထုဖဟိုပြုစီမံကိန်းကြောင့် စီးပွားအရေးအရ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်မှုတိုးလာခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲနိုင်မှု အရည်အချင်း စသည့် နယ်ပယ်များတွင် ပြောင်းလဲလာသော အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားတို့၏ အဖြစ်အပျက်ဇာတ်လမ်းများကို မှတ်တမ်းတင်ရန်။
- ☐ အထက်ပါလိုအပ်ချက်များအားလုံး လူထုစည်းရုံးရေးမှုး/ လက်ထောက်နည်းပညာမှုးများအနေဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ အစီရင်ခံစာများတွင် ထည့်သွင်းခြင်း ရှိ/မရှိ သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ရန်။

x x x x x

အဆင့် (၁၄) လုပ်ငန်းလည်ပတ် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်း

- ☐ ကျေးရွာရှိ စီမံကိန်းအထောက်အကူပြုကော်မတီတိုင်းတွင် ရေရှည်ကို ဦးတည်သော မျှော်မှန်းချက်များ ချမှတ်ထားခြင်းရှိ/မရှိနှင့် ရေရှည်ထိန်းသိမ်းရန် လုပ်ငန်းလျာထားချက်များ ရှိ/မရှိ သေချာစေပါ။ ၎င်းတို့၏ ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များကိုလည်း လေ့လာပြီး သေချာမှတ်တမ်းတင်ပါ။
- ☐ ရေရှည်လုပ်ငန်း ပြန်လည်ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေးကော်မတီတွင် အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားနှစ်ဦးလုံး ပါဝင်မှုရှိ/ မရှိသေချာအောင် လုပ်ဆောင်ပါ။
- ☐ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ထိန်းသိမ်းရေးကော်တီတွင် ပါဝင်သော အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများအား နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာများနှင့်ပတ်သက်ပြီး လိုအပ်သော သင်တန်းများ ပေးထားခြင်းရှိ/မရှိ သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ရန်။ (ဥပမာ- ရေသွယ်ယူရေးနှင့်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ နည်းပညာ၊ အသေးစား မီးသွယ်ယူရေးနှင့်ပတ်သက်သော ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ နည်းပညာ စသည်)
- ☐ ထိုပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်းတွင် အမျိုးသမီး အမျိုးသားတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားနှင့် ပတ်သက်ပြီး တိကျရှင်းလင်းမှုရှိ/မရှိ စစ်ဆေးရန် လိုအပ်ပါသည်။
- ☐ နောက်စီမံကိန်းစက်ဝန်းများတွင် ကျားမရေးရာကို ပိုမိုထည့်သွင်း လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် အခန်းကဏ္ဍများနှင့် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများတွင် အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားတန်းတူပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် ကျားမရေးရာနှင့်ပတ်သက်သော မူဝါဒများ ကျေးရွာရပ်ကွက်ရှိ အမျိုးမျိုးသော လုပ်ငန်းကော်မတီများတွင် ချမှတ်ထားခြင်းများ ရှိ/ မရှိ သေချာစေပါ။

ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးရေး
ကျား-မ တန်းတူ ပါဝင်ပေး

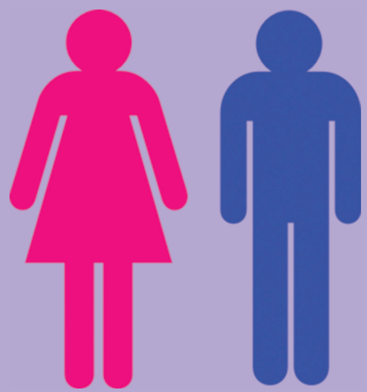

လူထုဗဟိုပြု စီမံကိန်း

ရုံးအမှတ် ၃၆၊ လူထုဗဟိုပြုစီမံကိန်း ရုံးအဖွဲ့၊
ကျေးလက်ဒေသ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဦးစီးဌာန၊
စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန
နေပြည်တော်၊ မြန်မာ။ တယ်လီဖုန်း၊ ဖက်စ် + ၉၅ ၆၇ ၄၁၈၆၂၄။
www.cdd.drdmyanmar.org